

1. Приоритетите на Германия при създаване на ЕС

Съдбата на разделена Германия след Втората световна война е един от символите на противопоставянето на Западния и Източния блок по време на Студената война. Създават се и съществуват от 1949 г. до обединението им през 1990 г. две германски държави - Федерална република Германия и Германска демократична република. За разлика от ГДР, която политически, военно и икономически е сателитизирана от Съветския съюз, Западна Германия (ФРГ) с помощта на своите западни съюзници започва интензивен процес на изграждане на политическа и обществена система, основана на принципите на либералната демокрация и социалната пазарна икономика.

Особеното при изучаването на политиката на ФРГ е, че за разлика от повечето други държави, нейното държавно и политическо изграждане става контрапункт на предхождащия етап от германската история, а именно периода на нацизма и Третия райх. В този смисъл, не може да се говори и за приемственост и континуитет на външната политика, а за конструиране на външна политика на една нова, “прераждаща се” държава. Тъй като след 1990 г. външната политика на обединена Германия се явява естествено продължение на политиката на ФРГ, важно е да се обърне внимание на процеса на изграждане и провеждане на външната политика на ФРГ в периода 1949 – 1990 г.

Особено важни за този период са няколко процеса:

- Процес на обвързване със Запада (Westbindung)
- Процес на създаване и утвърждаване на нова германска идентичност
- Процес на формиране и провеждане на Източна политика (Ostpolitik)
- Процес на Европейско политическо сътрудничество и интеграция

Процесът на обвързване на ФРГ с институциите и структурите на Запада започва още с политиката на първото западногерманско правителство на канцлера Конрад Аденауер – лидер на Християндемократическия съюз. Според новата конституция федералният канцлер осъществява изпълнителната власт и има значителни правомощия.

Емблематична за политиката на Аденауер е една от първите му програмни речи, в която очертава целите, според които “новата държава не трябва да доминира над индивида”,

а християнската етика трябва да стане основа на германското общество. Държавата, според Аденауер, трябва да бъде изградена на федерални основи, за да бъде готова за бъдещото изграждане на Съединени европейски щати. Тази реч – една от най-важните в следвоенния свят – бележи началото на една нова Германия. Конрад Аденауер е първият германски държавник, който поставя европейските интереси над националните. Интеграцията със Запада е единственият спасителен изход за новата държава и докато е на власт, Аденауер свързва икономически, военно и културно западногерманците със западната култура и законност по необратим начин.

Промените, настъпили в международните отношения след края на Втората световна война, дават отражение и върху позицията на Запада към ФРГ. Вземат се мерки за възстановяване на икономическия потенциал на страната, превъоръжаването на Западна Германия и включването ѝ във военни блокове, насочени към Изток. Канцлерът Аденауер формулира нова политика за ремилитаризация на ФРГ, която съвпада с позициите на десните кръгове в западногерманското общество и големите корпорации.

Успешната икономическа политика на дясната коалиция на Християндемократическия съюз и Християнсоциалния съюз получава подкрепа и от западните съюзници, което скоро превръща ФРГ в лидер сред западноевропейските държави. Страната е сред основателките на ЕИО.

През 1952 г. западните държави подписват договор с ФРГ, с който се прекратява формалната окупация, наложена след края на Втората световна война, но войските на САЩ, Великобритания и Франция остават на германска територия. Независимо от това, федералната република получава правото да участва във външнополитически съюзи и обединения. От 1955 г. ФРГ става член на Западноевропейския съюз и НАТО, а Бундесверът (германските въоръжени сили) е съставна част от въоръжените сили на блока.

Политиката на дясноцентристкото правителство на ФРГ към Източния блок намира най-ярък израз в провъзгласената от Бон през 1955 г. Доктрина “Халщайн”, съгласно която ФРГ се отказва да установява или развива дипломатически отношения с онези държави, които признават ГДР. Целта на тази доктрина е да се изолира Източна

Германия и да се създадат благоприятни условия за нейното присъединяване към ФРГ.

През втората половина на 60-те години в Европа се формират предпоставки за установяване на нов тип позитивни отношения между държавите с различна общественopolитическа система. На съвещанието на страните участнички във Варшавския договор през 1969 г. е подчертано, че една от основните предпоставки за осигуряването на мира в Европа е неприкосновеността на съществуващите граници, в това число границата между Полша и Германия по Одер-Ниса и границите между ФРГ и ГДР.

Променената политическа обстановка изостря разногласията между привържениците и опонентите на предишния курс, провеждан от правителствата на Аденауер, Ерхард и Кизингер. След изборите през 1969 г. на власт идва нова коалиция между ГСДП и Свободната демократическа партия. Федерален канцлер става Вили Брандт.

Програмата на новото федерално правителство показва, че то възприема по нов начин геополитическата ситуация. Още в края на 1969 г. западногерманското правителство възобновява дипломатическите контакти с Кремъл за урегулиране на отношенията между двете държави. След интензивни преговори на най-високо равнище през 1970 г. в Москва е подписан договор между ФРГ и СССР.

Важно значение за стабилността в Европа има подписаното през 1971 г. споразумение между СССР, САЩ, Великобритания и Франция по въпроса за Западен Берлин. Съществено значение има клаузата, че Западен Берлин не принадлежи на ФРГ. Връзките на този град с федералната република могат да се развиват само при съобразяване с положението, че западните сектори на Берлин не са съставна част на Западна Германия и не могат да бъдат управлявани от администрацията в Бон.

Като цяло външната политика на ФРГ при Аденауер и Брандт – Westbindung и Ostpolitik – допринасят за изграждане на образа на “Европейска Германия”, за необратимата интеграция на Западна Германия в западноевропейските институции, за скъсване с милитаристичната и авторитарна история на Германия от времето на Третия Райх. Ostpolitik може да се разглежда и като преход към един от най-важните процеси на разведряване в Европа, започнал през 70-те години – Хелзинкския процес и работата на Конференцията за сигурност и сътрудничество в Европа.

Германия се утвърждава като водеща икономическа сила в центъра на Европа, със силна икономика и силна валута. Много анализатори изтъкват, че “Германия е икономически гигант, но политическо джудже”. Политиката на Германия в Европейския съюз обаче, подкрепата за разширяването и задълбочаването на интеграцията и на Съюза опровергават споменатото по-горе мнение.

Факт е, че от създаването на ФРГ, всички западногермански правителства провеждат “европеизирана” външна политика. Този процес цели отъждествяване на германските интереси с интересите на интегриращата се общност. Така западногерманските държавници постигат едновременно вкореняване на ФРГ в демократичната общност на Западна Европа, гарантиране на германските интереси чрез издигането и представянето им като общоевропейски интереси, замяна на концепцията за национална сигурност и национален интерес с концепцията за създаване и поддържане на “общност на сигурност” в Европа.

Много важен аспект на германската външна политика е приоритетът, който се дава на многостранната дипломация и международните институции. Неизменни основни принципи на външната политика на ФРГ са: създаване на доверие у партньорите, провеждане на открита (“прозрачна”), последователна и предсказуема външна политика, създаване на нова - “цивилна”- представа за Германия.

След обединението на Германия през 1990 г. нараства стремежът към укрепване на капацитета за самостоятелно германско външнополитическо действие. Кризата в бивша Югославия през 90-те години обаче и едностранното и прибързано признаване от страна на Германия на независимостта на Словения и Хърватско показаха, че отстъплението от политиката на многостранната дипломация и едностранните действия могат да дискредитират Германия. Това, наред и с много други, е причина и за активната подкрепа на Германия за процеса на задълбочаване на интеграцията в ЕС и особено за засилване на наднационалния елемент в областта на Общата външна политика и политиката за сигурност на ЕС. Това е и логично продължение на

“европеизирането” на германската външна политика.

Освен многостранната дипломация, Германия поддържа специален тип отношения с три страни – Франция (с която са основно ядро на интеграционните процеси в Европа), САЩ (трансатлантически диалог, важен за сигурността още от периода на Студената война) и Русия (преди СССР - от гледна точка на стратегическата конфронтация Изток-Запад, а след 1990 г. - от гледна точка на стабилността в прилежащи региони).

Сред приоритетите на съвременната външна политика на Германия са:

- по-нататъшно развитие на ЕС;
- трансатлантическо сътрудничество;
- засилване ролята на международните организации;
- спазване и защита на човешките права;
- сътрудничество с граничните с ЕС региони, особено Русия и Средиземноморския регион;
- предотвратяване и управление на кризи;
- мироопазване;
- разоръжаване и неразпространение на оръжия за масово унищожение;
- нови заплахи за сигурността (тероризъм, трансгранична престъпност и др.)

2. . Евроскептицизъм в Германия

Евроскептицизмът не е само коментар в медиите, който принадлежи на някакви негативистични или консервативни хора, групи или политици. Някои автори дори смятат, че „действителният проблем на Европа днес е постоянен и дори нарастващ евроскептицизъм, който понастоящем обгръща стария континент“.

Евроскептицизмът в Германия вече постига конкретни резултати, които влияят върху еволюцията на Съюза по няколко причини:

- проблеми с конституцията;
- проблеми с бъдещето приемане на нови членки, в това число и Турция.

Съществуват редица въпроси, които често се поставят от евроскептиците. Някои от тях са твърде ограничени по характер (тъй като се отнасят до точно определено поле на действие), а други са по-широки и дори са от принципен характер.

Едно изследване в Германия, осъществено през 2001 г., разкри, че редица граждани са песимисти относно положението в тяхната държава и изразяват загриженост за бъдещето. Причините за тази загриженост се групират главно в три категории:

- скоростта на настоящата промяна и голямата несигурност по отношение на последиците;
- широко разпространеното чувство за загуба на ценности и на някога цялостната обществена тъкан;
- чувството, че икономическият либерализъм е отишъл твърде надалеч, или е действал погрешно.

Освен изразената по-горе загриженост съществува и друг вид евроскептицизъм – този, поощряван от крайните националисти, левичарските екстремисти, ултрарадикалите. Всички те се противопоставят на политически обединена Европа. Те не само се страхуват, но са дълбоко несъгласни с идеята за прехвърляне на суверенитет на един наднационален орган. И същевременно може да се разглеждат като вплетени в антиглобалисткото движение.

Някои от най-често споменаваните въпроси, предизвикващи загриженост, са:

- загриженост за резултатите от политиката на рибарство на ЕС;

- забелязаните недостатъци от европейското членство, основаващи се на настоящото недобро представяне на еврозоната в сравнение с онези икономики, които избраха да останат извън нея (като Великобритания, Дания и Швеция);

- несъгласие с идеята за централизирана европейска държава и с бюрокрацията, свързана с това образувание;

- несъгласие с отпускането на твърде много бюджетни средства за области на старите политики, за които има слаб интерес от повечето граждани, като например земеделието;

- загриженост за екологичните аспекти във връзка с функционирането на ЕС (мнение, изразено специално от екологичните движения в Германия);

- несъгласие със сегашните или с предлаганите мерки, които могат да застрашат националния суверенитет, като предлаганите европейски сили за бързо реагиране; предлаганата европейска конституция, предлаганото създаване на европейски прокурор; всяко разширяване на Европол с цел включването на правоприлагащи правомощия; сближаването на данъчното облагане или на социалните придобивки; намаляването на политическите области, подлежащи на единодушно одобрение от Съвета, където всяка страна може да наложи вето върху предлаганото законодателство;

- многобройните скандали за корупция по високите нива в институциите на ЕС;

несъгласие със сближаването в областта на правосъдието и вътрешните работи като

ненужно или като водещо до по-ниско ниво на защита на презумпцията за невиновност и на други права.

През 2000–2001 г. позициите в Германия към разширяването в държавите – членки на ЕС, бяха пряко свързани с общото отношение към Европа и чувството за европеизъм. Могат да се посочат два типа реакции:

- някои от гражданите не оспорваха легитимността на присъединяването на страните кандидатки. Тази реакция се усещаше твърде силно в някои от областите в бившата Източна Германия, които икономически бяха най-слабо развити и които показваха особена съпричастност и солидарност със страните кандидатки, чиито трудности те най-добре разбираха, тъй като бяха преминали през същите трудности. Въпреки това гражданите на тези области не бяха готови да приемат положението, при което структурните фондове, от които те се възползваха, да са напълно съкратени или драстично намалени поради идването на нови хора. Идването на нова вълна от държави членки постави също на дневен ред загрижеността, че ЕС ще стане „неуправляем“;

- от друга страна, гражданите на ФРГ бяха особено съпротивляващи се на разширяването, на което те се противопоставяха или приемаха с колебание за неизбежно, като виждаха преди всичко отрицателните последици за себе си. Повечето от тях бяха очевидно неотзивчиви към съображенията за солидарност извън собствените им граници. Освен това гражданите на Германия вече не желаеха „да плащат“ за бъдещи членове, спрямо които бяха твърде безразлични.

Голяма част от германците не само се страхуваха от последствията от източното разширяване на Европейския Съюз, но и са на мнение, че в това се крие причината за стагнацията на германската икономика.

Последното изследване на Евробарометър, направено по поръчение на Европейската комисия, посочва, че близо 60 процента от германците са против приемането на нови страни в Европейския Съюз през идните няколко години. Германските граждани съзират само щетите, но не и ползата от еврочленството. Те са на мнение, че обединена Европа застрашава икономическата и социалната им сигурност. Най-голям е страхът от загубата на работни места чрез прехвърлянето им в новите страни-членки на Европейския Съюз, където работната ръка е по-евтина. Или накратко казано:

германците свързват нарастващото европейско единство с настъпването на трайна икономическа криза. Факт е обаче, че Германия винаги е печелила както от еврочленството, така и от разширяването на общността. Обединението на Европа не е причина за стагнацията на германската икономика, а точно обратното – в него се крие решението на проблема. От друга страна, някои политици смятат, че Германия напразно търси причината за икономическите си проблеми в нарастващото европейско единство. Германската политика се опитва да отклони вниманието от собствените грешки, прехвърляйки вината върху рамене на Европейския Съюз като цяло. Това подсилва негативното отношение спрямо Европа и забулва фактите.

Отлагането на належащи вътрешнополитически реформи е основна причина за икономическата криза в Германия. Германия не само не страда от европейското обединение, но и извлича огромни ползи от нарастващия пазар и общите правила на търговия в Европейския Съюз. Това важеше също за предстоящото присъединяване към общността на България и Румъния.

Като цяло, може да се каже, че източното разширяване оказва положително въздействие върху германската икономика. Германия извлича само ползи от присъединяването на 10-те нови страни-членки на общността. Същото важи и за самото присъединяване на България и Румъния. Доходите в тези две страни са изключително ниски в сравнение с други европейски държави. Те възлизат на около 30 процента от средната стойност в западните държави. Това естествено е добра предпоставка за инвестиции. От друга страна в България и Румъния се регистрират сериозни дефицити по отношение на инфраструктурата и професионалната квалификация на работната сила, което означава, че източното разширяване на Европейския Съюз няма да бъде съпроводено от така мащабно прехвърляне на работни места на Изток, както при последното разширяване на общността. Така че, германската индустрия, а и сферата на услугите нямат повод за безпокойство.

Или с други думи: Ширещият се в Германия евроскептицизъм е неоснователен. Това доказват и фактите: излишък в търговския баланс в размер на повече от 120 милиарда евро, покачване на експорта за страните-членки на ЕС с цели 25 процента, което несъмнено допринася за водещото място на Германия в световната класация по износ.

Има обаче и не само икономическа изгода от членството в Европейския Съюз.

Обединена Европа е не само търговски съюз, но и общност на ценностите, символ на културното многообразие. Европейският Съюз гарантира сигурност и стабилност на Стария континент. Красноречиво доказателство за това е приобщаването на източноевропейски държави, които до преди няколко години бяха окачествявани с определението “опасни”. Днес тези страни са част от демократичното развитие и мирната политика на Европейския Съюз. Този факт подчертава ползата от обединена Европа до такава степен, че германците би трябвало да са по-скоро доволни, отколкото скептично настроени.

Независимо от посочените и нововъзникващите проблеми, според тази позиция ЕС остава алтернатива в трансатлантическия и световния ред - в прилагането на класическата дипломация, в търговията и валутната сфера, в поддържането на регионалната сигурност. Общността продължава да работи за мултикултурен и мултилатерален (в отделни твърдения и за многополюсен) световен ред. ЕС запазва главната стратегическа цел да обедини всички европейски народи в цялостна общностна система. Неотклонно се правят стъпки в тези и други направления: гради се обща външна и отбранителна политика без ничие посредничество и покровителство; завършва се единно икономическо и социално пространство; гарантира се просперитет и благоденствие за всички граждани на съюза; проявява се ново качество на европейското лидерство в изграждане на по-сигурен и по-хуманен свят.

Други политици смятат, че за 50 и повече години ЕС е отишъл много напред в изграждането на качествено нова формация в световните и регионалните отношения. Тази конструкция не може да бъде съборена от кризите в първата половина и средата на настоящото десетилетие. Наред с това обаче, под влияние на глобалната среда, на източното разширение и смяната в приоритетите на интеграционния процес, Германия се оказва в ново положение и самата тя започва да преминава в различно от традиционното състояние. За разлика от класическия, трансформираният се ЕС се характеризира с по-малко модернистично доктринерство, с по-висока вътрешна разнородност и разслоение. Германската Общност става по-двусмислена и неопределена, наподобяваща повече външния свят, от който десетилетия се отличаваше със своята хомогенност, регулативно единство и ограничена по замисъл, но постъпателна наднационалност.

3. Позицията на Германия относно разширяването на ЕС

През 2005 г, лидерите на германските опозиционни партии Християндемократически съюз (ХДС) и Християнсоциален съюз(ХСС), приеха резолюция за промяна в курса на

европейската политика. На среща в Кийл в те са се обединили около позицията, че нови страни в Евросъюза ще бъдат приемани, само ако преди това кандидатите са изпълнили всички критерии за членство.

Резолюцията, която оформя политиката на двете десни партии в Европарламента и във всички останали институции, където има представителство, Бундестагът бе призован да не избързва с решение за ратификация на членството на България и Румъния, а да изчака доклада на Европейската комисия за напредъка на двете страни. Председателите на ХДС/ ХСС Ангела Меркел и Едмунд Щойбер освен това настояха и да не избързва с каквито и да е решения по европейски въпроси преди парламентарните избори през септември 2005 г.

В документа се посочва, че “трябва да бъде коригирана политиката на прибързани и недостатъчно подготвени нови разширявания, които поставят на изпитание институциите на ЕС и неговите граждани”.

Председателят на Европейската народна партия и на европейските демократи в парламента в Страсбург Ханс – Герт Пьотеринг посочва пред ДПА: “Ние сме единни в позицията си, че не преследваме членството на Турция в ЕС”, а предлагаме “привилегировано членство”.

Министрите на външните работи от Европейския съюз предложиха в заключителната декларация на срещата на върха на 16 и 17 юни 2005 г в Брюксел само да се припомнят решенията, свързани с разширяването, взети през декември м. г.

Само на срещата преди шест месеца лидерите на 25-те изразиха желание България и Румъния да се присъединят към ЕС на 1 януари 2007 г., припомня АФП.

Отново през 2005г, два дни, след като европейският комисар за външните отношения Бенита Фереро-Валднер се изказа за забавяне на темпа на разширяване на Съюза, колегата ѝ Гюнтер Ферхойген – бивш еврокомисар по разширяването и настоящ по индустрията, обяви присъединяването на България и Румъния за приоритет на Европейския съюз.

Без тяхното членство не може да има стабилност в Югоизточна Европа – с тези думи социалдемократът Ферхойген отговори на въпроса дали да не бъде спрян или поне забавен процесът на разширяването, в интервю за Зюддойче цайтунг он-лайн.

Разширяването на ЕС донесе "много положителни резултати - политически и икономически", но сега е необходимо време, за да се осмисли това голямо разширяване, бе позицията на Фереро-Валднер.

Ферхойген опонира, че договорът за присъединяване на България и Румъния от 1 януари 2007 г. е бил подписан само преди няколко седмици. Давайки за пример Полша и Румъния, Ферхойген заявява, че източноевропейските народи като жертви на Втората Световна война са били лишени от правото още от самото начало да влязат в Европейския съюз.

Германия носи историческа отговорност за проблемите, за които говорим. И тъй като това е така, ние имаме пълното основание да се обявим за Европейския съюз и неговото разширяване, изтъква германският политик.

Ферхойген, който до края на 2004 година отговаряше за разширяването, настоява, че ЕС вече е дал отговор на въпроса има ли граници разширяването и този отговор трябва да се спазва. Границите на Европейския съюз отдавна са известни. България и Румъния са следващите, които влизат в ЕС. Другите кандидатки за членство са Турция и Хърватия. Така границите са фиксирани, отговаря Ферхойген на искането на европейските християндемократи ЕС най-сетне да постави граници на процеса на разширяването.

Еврокомисарят за индустрията и предприятията отхвърля и тезите, че икономическите последици за старите страни- членки от разширяването са отрицателни. Според него точно страните от ЕС имат възможност "да печелят най-много" от нарастващите икономически показатели на ново присъединилите се държави от Източна Европа.

Въпреки това, договорът за за присъединяване на България и Румъния към ЕС е

факт, като съдържа шест разпоредби, с които се регламентира членството на двете страни в Евросъюза. Неотменна част от Договора са протоколът за присъединяване, изготвен на основата на Европейската конституция, и актът за присъединяване, базиран върху учредителните договори на ЕС.

Като цяло, въпреки отрицателните изказвания на някои лидери на германски водещи партии, страната подкрепяше България за членството ѝ в ЕС.

Германия подчертава важноста за България от съответствие с Европейското споразумение, както и с Партньорство за присъединяване, които съставляват основните елементи на разгърнатата предприсъединителна стратегия. Германия отбелязва, че България е решена чрез Партньорство за присъединяване и Националната програма за приемане на *acquis* да предприеме необходимите законодателни мерки и мерки по прилагането им за взаимно признаване на професионални квалификации и да се интегрира в системата на ЕС за координация на социално-осигурителните схеми и да се хармонизира с *acquis* в тези сфери. Германия насърчава България да продължи нейното прогресивно законодателно сближаване с *acquis*, както и усилията за осигуряване на ефективното му прилагане.

Заклучение

Германия като обединена държава играе отново важна роля в световната политика, изпраща войници от Косово през Конго и Афганистан до Ливан. От европейското председателство на страната се очакваше едва ли не да извади съюза от тежката криза в рамките на шест месеца. Все развития, които никога не биха станали, ако двете Германия не се бяха обединили. Повечето германци съзнават това, въпреки че новият политически авторитет не винаги е възприеман еднозначно. "Глътването" на ГДР от Западна Германия с право е посочвано всъщност като първото присъединяване на източноевропейската страна към Европейския съюз без много фанфари и медиен шум. Новите източни провинции приемат цялото вече съществуващо западногерманско и европейско законодателство, създават се нови институции по модел на западните, държавните служители трябва да следват и изпълняват в работата си западни стандарти, икономиката от планова се превръща в пазарна. Затова опитът от това толкова бързо присъединяване и последвалата интеграция е важен за останалите

източноевропейски страни, влезли наскоро или с предстоящо влизане в европейския клуб.

От 1990г. насам новите провинции са получили директна финансова помощ в размер над 250 милиарда евро, ако към тях се пресметнат и средствата давани за пенсии, обезщетения за безработица и социални помощи, сумата ще се равнява на около 1,4 билиона евро. Това са повече пари отколкото която и да е нова страна-членка на ЕС е получила или ще получи някога от еврофондовете.

Германия до известна степен се противопоставяше на членството на България в ЕС през 2005 г, но година и половина по –късно този договор е факт. Проблеми при бъдещите отношения на ЕС и Германия могат да се очакват в контекста на несъгласието на Германия за членството на Турция в ЕС, въпреки това, счита се, че икономическите отношения ще се развиват, а също така и отношенията на база сътрудничество и защита в областта на сигурността.

Използвани източници

1. Димитров, Ф., Новите демокрации и трансатлантическата връзка, С., 2004
2. Младенова, З. и др. Световното стопанство в условията на глобализация, Вн., 2002
3. Марев, В., Интеграционни формати на европейската сигурност и отбрана: “Бюлетин Европа”, бр. 2 / 2004
4. Николов, Кр., Потенциал и рискове за европейската външна политика, сп. “Европа 2001”, бр. 6 / 2003
5. Разнобой в Брюксел за членството на България и Румъния <http://www.mediapool.bg/show/?storyid=105963>
6. Хафтендорн, Х., Петдесетгодишнината от присъединяването на Германия към НАТО: <http://www.nato.int/docu/review/2005/issue2/bulgarian/history.html>
7. Candidate Countries Eurobarometer 2004.1 – first results, Spring 2004.

8. Eurobarometer 61 – Spring 2004, Public Opinion in the EU 15.
9. Grgic, Borut (2003), Euroskepticism – danger to EU enlargement, Special to Gulf News, 22.11.2003.
10. Perceptions of the EU – a qualitative study of the public's attitudes to and expectations of the European Union in the 15 member states and in 9 candidate countries, Study by OPTEM S.A.R.L for the European Commission, June 2001.